

IZKORIŠČANJE DELAVCEV V INDUSTRIJI BAKRA

Izkoriščani so rudarji in delavci v toplotnicah in žgališčih. — Baroni bakra pa vlečejo masne dividende.

Bisbee, Ariz. — Izkoriščani niso le rudarji, ki delajo v industriji bakra, ampak tudi delavci, ki delajo v čistilnicah, toplotnicah in žgališčih za rudo, raztreseni po zapadu, kajti kompanije, ki se pečajo s kopanjem, čiščenjem, žganjem in topenjem bakrene rude, tvorijo skupaj takozvani trust bakra. Vse te kompanije izkazujejo večje ali manjše dobičke, tako da do danes ni noben baron bakra tako obubožal, da bo moral beračiti, da prehrani svojo družino.

Calumet Arizona Mining kompanija poroča v svojem letnem poročilu za leto 1926, da je razdelila po šest dolarjev dividende na delnico, ki je vredna deset dolarjev. To pomeni, da je kompanija razdelila med svoje delničarje 60-odstotno dividendo. V tri in dvajsetih letih je družba izplačala na vsako delnico \$132.50, ali vsega skupaj \$58,162,042.15. Vsak delničar je prjel v 23. letih več kot trinajstkrat toliko, kolikor je dal za delnico, vrh tega mu je pa še ostala delnica, da bo lahko še vvelkel dobiček, ne da mu bo treba enkrat mahiniti s krampom v rudniku ali pa naložiti eno lopato rude na vozček.

Jerome Ariz. — United Verde Extension Mining kompanija je v smislu svojega lastnega poročila v letu 1926 izplačala izredno visoko dividendo. Delnice so po petdeset centov, a kompanija je izplačala na vsako delnico tri dolarje dividende, kar pomeni, da je izplačala 600-odstotno dividendo. Kompanija je organizirana deset let. V tem času je izplačala na delnico, ki je stala 50 centov, \$26.10 ali malo več kot dva in petdesetkrat toliko, kot je stala delnica. Vsega skupaj je izplačala v desetih letih \$27,405,000. Delnice je bilo izdanih le za \$525,000.

Rudarji, ki kopljejo bakreno rudo, in delavci, ki jo čistijo, žgo in tope in pri tem delu tvegajo svoje zdrave ude in zdravje, zdaj lahko spoznajo, zakaj so njih mezde nizke, zakaj s svojimi družinami vred trpe pomanjkanje.

Berger odrezan sredi govora na radio

Govoril je v New Yorku. Lastniki postaje so ga ustavili ravno v hipu, ko je kritiziral kapitalistično časopisje.

New York. — Victor L. Berger, socialistični kongresnik iz Milwaukeeja, je bil v nedeljo nastavljen sredi svojega govora na radio na postaji WJZ. Govoril je ob priliki tridesetletnice obstoja židovskega socialističnega lista "The Jewish Daily Forward." Ravno v momentu, ko je Berger dejal, da kapitalizem kontrolira rmenno časopisje, je upravitelj postaje stopil k njemu in rekel, da je dovoljeni čas potekel.

Pastor, ki je pustil službo, imenuje škofe blufarje. Milford, Conn. — Jesse D. Roberts, ki je bil pet let metodistiški pastor, je zadnje nedelje presenetil svoje ovčice, ko je v cerkvi naznanil: "Z današnjim dnevom vržem od sebe tittel "reverend" kot se vrže grda čunja". Rekel je, da pridigarji in škofje so navadni blufarji, ki sami ne verjamejo tega kar uče, on pa noče biti več blufar.

Mehiški klerikalci izvršili nov zločin

Šedem delavskih voditeljev so polili s petrolejem in jih na živem sežgali. — Velika federalna kampanja proti vstašem. Vsa hribovska gnezda klerikalnih oboroženih tolp imajo biti uničena z bombami iz zraka. Episkopat izgnan iz Mehike. Samo pet škofov je še ostalo, in ti se stkrivajo.

Mexico City, 25. apr. — "El Grafico" poroča o novi bestialnosti indijske klerikalne bande v državi Jalisco. Ondotni delegat Mehiske delavske federacije poroča, da so vstaši ujeli sedem odborikov krajevne delavske organizacije v Juancatlanu. Ujetnike so privezali k drevesom, polili s petrolejem in jih zažgali, da so goreli kakor baklje. Delavski odborniki so v groznih mukah zgoreli.

Mexico City, 25. apr. — Rezultat prvih dveh dni federalne ofenzive proti klerikalnim vstaškim tolpam v državi Jalisco, kjer so podivjani indijanski klerikalci pobili oziroma sežgali preko sto oseb pri napadu na izletniški vlak pod vodstvom treh indijskih duhovnov zadnji torek, je, da je katoliški episkopat v Mehiki nehal eksistirati in eden katoliški duhoven je bil ekssekutiran. Vojni minister, general Amaro, vodi ofenzivo. Osem nadškofov in škofov je bilo deportiranih iz Mehike; odšli so v Združene države. V Mehiki je še pet škofov z nadškofom Jiminezom vred, ki se nekje skrivajo.

Duhoven je bil ustreljen v soboto v Rio Del Cuahu, kakor javlja vojni urad. Ujeli so ga na čelu vstaške oborožene tolpe. Kampanja za udušitev vstašev v Jalisco in drugih centralnih državah se vrši v glavnem iz zraka. Večja flota eroplanov ima nalogo uničiti z bombami vsa hribovska gnezda, ki so središča klerikalnih voditeljev — med katerimi je mnogo duhovnikov — za rekrutiranje Indijancev.

Anglija pritiska na Jugoslavijo

Mussolini osvaja Albanijo. Dobil je desetletni monopol aviatike.

Belgrad, Jugoslavija, 25. apr. — Angliški poslanik Kennard v Belgradu je v soboto posetil zunanjega ministra Marinkoviča in mu sporočil željo angleške vlade, da Jugoslavija ne apelira na Ligo narodov proti italijansko-albanskemu paktu. Kennard je objubil Marinkoviču, da bo Anglija še enkrat vplivala na Mussolinija, naj se spor reši z direktim pogajanjem.

Tirana, Albanija, 25. apr. — Italijanska vlada je pokupila vse delnice družbe Jadranskega loda, ki so bile v rokah Nemcev. Dalje je Italija dobila desetletni monopol za svoja letala v Albaniji. Edino italijansko letala smejo pluti nad Albanijo. Nadalje je Mussolini sklenil pogodbo z nemško lesno družbo iz Danziga, na podlagi katere prevzamejo Italijani sekanje albanških gozdov in gradnjo betonskih pomolov v Marmarasi za nakladanje lesa na parnike.

To pokazuje, kako Italija prodira ekonomsko in vojaško v Albanijo na temelju pakta, ki ga je podpisala z vlado v Tirani. London, 25. apr. — Med vladami v Londonu, Parizu in Berlinu so v teku konverzacije v svrhu rešitve spora med Italijo in Jugoslavijo radi Albanije. Angleška vlada smatra, da rešitev pride, a ne še tako kmalu. Medtem pa ni še nobene nevarnosti vojne.

Mladeniča priznala 50 tatvin. Chicago, 25. apr. — D. Maylan in W. Decker, 25 in 23 let stara, sta priznala detektivno, da sta izvršila petdeset ropov v trgovinah zadnja dva meseca.

PREGANJANJA ORG. DELAVCEV V SAN FRANCISCO

Tesaraki delavci spovedali, da jih je policija mučila v zaporu. — Livarski delavci obtoženi umora.

San Francisco, Cal. — Pred sodiščem se vrši obravnava proti dvema tesarskima delavcema. Obtoženi sta, da so ob času stavke ubita stavkokaža C. W. Campbella. Vseh tesarskih delavcev je obtoženih šest.

Obtožena tesarska delavca George Pease in Gus Madson sta zapovedala, da je policija izsilila iz njiju izpoved po metodi, ki je v Ameriki poznana pod imenom tretja prezkunja. Pease je prisegel, da so mu policaji zagrozili, ako ne podpiše izpovedi, da ga odpeljejo dol, kjer so na delu ljudje, ki napravijo iz njega podrtiso. Državni pravdnik se je vedno vmes vtikal in ugovarjal proti vprašanjem, ki jih je zastavljal odvetnik, da tako prikrije policijske metode, s katerimi policija prila obtožena, da prisna, kar policija zahteva prisnati. Peasejeva žena je potrdila, da je policija mučila njenega soproga. Izpovedala je, da se je na njenem soprogu poznalo, da je bil pretepen, ko je izpuščen na prosto proti poroštvo.

Po daljšem prizadevanju od strani odvetnikov je sodnik Conlon dovolil, da sta bila livarska delavca Frank Brown in Robert Burton izpuščena na prosto, ko je bilo na vsakem položeni 40,000 poroštva. Oba delavca sta obtožena na podlagi omreženja po privatnih detektivih in policije, da sta ubila nekega stavkokaža. Livarskega delavca William Armstronga je sodnik izpuštil brez poroštva, ker je dokazal, da je takrat delal, ko je bil stavkokaž ubit. Osumljenje delavca, ki je delal, ko je bil stavkokaž ubit, pokazuje, da je cela afera nič drugega kot navadno omreženje, ki se je rodilo v možganih navadnega "špicelna".

Green svari delavce pred fašizmom

"Delavski čarter" v Italiji je proklamacija sužnosti, pravi predsednik A. D. F.

Washington, D. C. — William Green je označil fašistovski "delavski čarter", ki je bil uveljavljen 21. aprila v Italiji, za proklamacijo sužnosti. Ameriški delavci se nikakor ne morejo strinjati s tem čarterjem, ki je zdaj zakon v Italiji.

"Takozvani 'čarter dela', ki ga je uvedel Mussolini za italijanske delavce, je proklamacija sužnjevanja italijanskih delavcev," je dejal Green. "Čarter ponizuje delavsko ljudstvo na stopnjo industrijskega robatva, ker uničuje vsako svobodo in princip kolektivnega pogajanja. Svet ni še nikdar videl blaznejše avtokracije kot je fašizem."

Green pravi dalje, da nobena avtokracija ne traja dolgo in tako ne bo tudi fašizem. Kakor hitro mahne nihalo časa na drugo stran, bo Mussolini strmoglavljen in Italija dobi svobodo in demokracijo.

NOVOZELANDSKI RUDARJI SE PRIDRUŽILI DELAVSKI CENTRALI

Centrala zdaj šteje 50,000 delavcev.

Wellington, Avstralija. — Rudarska organizacija United Mine Workers Union, ki šteje 5,000 članov, se je pridružila Delavski centrali. Ta pridružitve pomnožuje članstvo Novozelandske alijance na 50,000. Akcija delavske centralne se je torej pojačala!

"Roke proč od Kitajske!" zahteva tudi Green

Predsednik Ameriške delavske federacije poziva vlado, naj se ne vtika v kitajске zadeve. Dajte Kitajcem priložnost, da sami odločujejo o svoji usodi! — Kajšek išče posojilo. Položaj je meglen.

Washington, D. C., 25. apr. — William Green, predsednik Ameriške delavske federacije, je v glasilu federacije objavil članek, v katerem zahteva, da Združene države in druge velesile umaknejo svoje bojne ladje in čete iz Kitajske. Green piše, da se je kitajski narod po dolgem spanju zdrnil in šel imeti samovlado ter vživati svobodo. Pri tem procesu ne sme nihče ovirati Kitajcev. Vse krivične pogodbe s Kitajsko morajo biti razveljavljene in Kitajci morajo imeti popolno priložnost, da sami odločujejo o svoji usodi in razvijajo tak sistem in takšno vlado, kakršno hočejo imeti. To je njihova stvar. Green se ne boji, da bi se Kitajci odločili za sovjetizem in komunizem. Green poziva ameriško vlado, naj ne stori ničesar takega, kar bi osovražilo Ameriko v oči kitajskega ljudstva.

Washington, D. C., 25. apr. — Iz uradnih virov prihaja druga vest, da Združene države zavzamejo stališče oborožene nevtralnosti, ako pride do vojne med sovjetsko Rusijo in Južno Kitajsko na eni strani in Veliko Britanijo, Japonsko ter severno Kitajsko na drugi. Če pride najhujše, bo Amerika pozvala vse ameriške naseljence, naj odidejo na Filipine in potem se umakne popolnoma iz kitajskega vojnega teatra. Šangaj, 25. apr. — General Kajšek išče posojilo v vsoti 20 milijonov dolarjev za konsolidiranje svojega režima v Nankingu in nadaljevanje kampanje proti Čangtaolinu. Tukaj poročajo, da so vsi voditelji strank v kitajski civilni vojni na robu bankrota in vojna bo morala prenehati, ako ne dobe denarja. Položaj v vrstah kuomintang je še vedno konfuzen. Iz Šangaja poročajo, da je kmetaka unija tamkaj prevzela vlado. Nepotrjena vest iz Hankova se glasi, da ondotna vlada se pripravlja na 40odstotno konfiskacijo inozemskega kapitala.

Povodenj naraščajo in ogrožajo življenja

Ljudje so spletni na strehe in drevesa. Nadaljnih 23 strtev. Pet sto ranjenih. Prostovoljna pomoč se veda. Na milje redovite zemlje pod vodo.

Wayside, Miss., 25. apr. — Petsto oseb je bilo danes rešenih iz krajev, kjer so bili že dneve ogroženi, da jih poplava vzame s seboj, na parnik Wabaah. Ze več dni niso dobili skoro nobene hrane. Iz Little Rocka, Arkansasa, poročajo, da je blizu mesta Kelso utonila družina petih, ko je voda vzela njihov voz, na katerem so se peljali. Isto tam so videli zrakovelk kahl tisoč oseb na strehah in drevesih, kamor so se zatekli pred povodnjo.

Greenville, Miss., 25. apr. — Trindvajset oseb je utonilo v tej okolici v zadnjih štirindvajsetih urah, povečini žen in otrok.

V tem okrožju je prevzela svo oblast v svoje roke prostovoljna vojaška organizacija, ki ji načeljuje major Paxton, pridržen regularni polski artileriji.

V tem mestu je nad šest tisoč zamorcev in štiri tisoč belih, ki so pribežali pred naraščajočo poplavo. Ti ljudje so večina nastanjeni v začasnih barakah. Rdeči križ poroča, da je hrana za te ljudi že na potu ter da bodo vsa začasna bivališča postavljena še danes.

Mephis, Tenn., 25. apr. — Šena smrti in desolacije prevladuje tukaj čez več kot deset tisoč kvadratnih milj najrodovitnejše zemlje v Misaisipiju in Arkansasu, ko nadaljuje svojo pot povodenj kakih devetih rek v morje. Vsako uro je več ljudi brez strehe, brez imetja. Vse naprave, vsi jezovi, zgrajeni, da preprečijo povodenj, so bili uničeni in voda se je razlila in zalila krasna polja. V več krajih preti beguncem glad.

Washington, D. C., 25. apr. — Kakor je bilo že poročano, je vlada podvzela akcijo in apelirala na vse narod za pomoč poplavlencem v prvi sil. Vlada je vprašala za pet milijonski sklad. V prvih treh urah po tem poročilu je bilo nabranega po Ameriki nad pol milijona dolarjev v sklad poplavlencem.

Potizkus na beg iz ječe.

Chicago, 25. apr. — Policija South Chicago policijake postaje je opazila, da sta dva jetnika prezagala železno omrežje, a menda nista imela časa pobegniti in sta ostala v ječi.

PODJETNIKI NE ZAUPAJO DELAVSKIM UNIJAM

Izdali so poziv, v katerem naglašajo, da naj bodo podjetniki previdni pred unijskimi pastmi.

Chicago, Ill. — Podjetniška organizacija National Founders Ass'n., ki je odločna zagovornica, da v podjetjih delajo le neorganizirani delavci, je med svoje člane razposlala okrožnico šte. 431, v kateri svari, da so vsa približovanja delavskih strokovnih organizacij navadno pasti, da so vanje ujamejo podjetniki.

Wm. H. Barr, predsednik te podjetniške organizacije, pravi v okrožnici, da unijonizem samo dremlje in čaka ugodne prilike, da se abudi. Nato svetuje, da unijonizem večno zaspi, so lahko zgodri samo na ta način, da se v vseh podjetjih v Združenih državah uvede delo le z neorganiziranimi delavci.

V teh dnevih dozdevnega miru, nadaljuje Barr, med industrijo in delavci, nastaja čut, da ne bo v bodočnosti nobenih stnosti. Tak čut je nevaren, ker so se unije samo potuhnile. Ničesar se ni zgodilo, da bi unijonizem izpremenil svojo diako. Namen unijonizma je ravnosti, kakršen je bil pred desetimi leti.

Barr prizna, da so unije naravna zaščita in obramba zatiranih in izkoriščanih delavcev. Nato pa Barr prihaja z zvijačnim nasvetom za ukanjenje delavcev. Barr svetuje, da podjetnikom, da bodo mogoci delavske strokovne organizacije postale nepotrebna reč, ako bi podjetniki "pokazali" delavcem, da imajo srce. Razume se, "samo pokazali," da delavcu ni treba obrabčati za pomoč na svojo unijo, ako na stranekega človeka, ki ima unijske tendence.

Barr meni, da ni nobene razlike: demokrat ali republikanec, ali važno je, če je kandidat naklonjen industriji, to pomeni podjetnikom. K temu pa dodaja, da noben industrijalec ne more tajiti, da ni važno, kdo bo pri prihodnjih volitvah predsedniški kandidat.

Delavci naj si besede predsednika podjetniške organizacije globoko vtisnejo v srce, pa bodo razumeli, zakaj se morajo organizirati strokovno in politično, ako nečajo, da bodo nekega dne delali skoraj zastoj in toliko ur, kolikor jih bodo doleteli podjetniki.

BRITSKI TORIJI SE PRAVLJAJO.

Zadali bi radi delavstvu hud udarec.

London, Anglija. — Voditelji delavske stranke upajo, da bodo kmalu postali nove parlamentarne volitve. Toriji žanjejo pri nadomestnih volitvah poraz za porazom. Zato nameravajo nazadnjaki ustaviti te poraze, preden se preveč razpasejo in postanejo nekaj stalnega. Oni upajo, ako končajo volitve zanje ugodno, da bodo vladali zopet pet let.

Nazadnjaki izdajo letak za letakom. V teh letkih strašijo s splošno stavko, ruskim zlatom in zarotami rdečkarjev. Noben človek ne smatra te letake za resne. Čudo je le, da niso pričeli že z apelom na patrijotizem, ker so vojske čete v Kitaju. Well, kar še niso začeli, bodo se le začeli. Tudi patrijotizem pride na vrsto.

Časnikarska konvencija.

New York, 25. apr. — Tri sto delegatov časnikarskih podjetij je prišlo šeno na konvencijo in predsednik Coolidge bo danes govoril na banketu zveze združenega tiska.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cene oglasov po dogovoru. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjena država (izven Chicago) \$5.00 na leto, \$2.50 za pol leta in \$1.25 za tri mesece; Chicago in Cicero \$6.50 na leto, \$3.25 za pol leta, \$1.65 za tri mesece, in za inozemstvo \$8.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

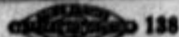
Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$5.00 per year; Chicago \$6.50, and foreign countries \$8.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oklepaju n. pr. (Mar. 31-1927) poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem dnevom potekla naročnina. Pomolite jo pravčasno, da se vam ne ustavi list.

KLOFUTANJE KERENSKEGA PRIŠLO V MODO.

Ruska aristokracija ne more pozabiti dnevoj, ko se je gostila ob polnih loncih mesa in hitela od zabave do zabave, medtem ko rusko delavno ljudstvo še kaže in krompirja v oblicah ni imelo toliko, da bi se ju najedlo do sitega. To so bili dnevi carizma, ko ruski mužik ni smel grdo pogledati ruske aristokratke, kajti bil je v nevarnosti, da mu ruska policija z nagajko ustroji kožo na hrbtu. Bili so dnevi veselja, uživanja in potratnosti za one, ki niso nikdar delali in prispevali k prehranitvi ruskega ljudstva, pa dnevi trpljenja in žalosti za ruskega kmeta in delavca.

Tem razmeram v Rusiji je napravila konec revolucija. Tisti, ki niso delali, ker so si domišljali, da so prišli z ostrogami na svet, da jasejo druge, so morali iz dežele ali se pa oprijeti poštenega dela. Aristokratični in bogati delomrzniki ljudje so bežali po revoluciji na vse strani. Nekateri izmed teh so pribežali tudi v Ameriko, da nadaljujejo brezdelno življenje, kakersnega so bili vajeni v Rusiji in dokler zadostujejo sredstva, ki so jih v naglici pobrali in odnesli s seboj.

Ti ljudje so silno jezni na one, o katerih sodijo, da so povzročili, da ne morejo več živeti v brezdelju, sijaju, razkošju, potratu in veselju na stroške ruskega delavca in kmeta. Popolnoma logično je, da črtijo one, o katerih mislijo, da so zakrivil njih nesrečo, kajti njih pamet ni tako daleč razvita, da bi razumeli, da so sami s svojim strašnim izkoriščanjem in trpinčenjem ruskega kmeta in delavca povzročili položaj, v kakeršnem se zdaj nahajajo. Kakor vsi ljudje kratke pameti, ki se ne morejo povspeti do materialističnega zapopadenja zgodovine, mislijo, da posamezni individui delajo zgodovino, tako tudi bivši ruski aristokratje in carski častniki, ki so v carju vseh Rusov videli prst božji, da so oni ustvarjeni za vladanje in življenje, delavci in kmetje pa za delo in trpljenje, vidijo v Aleksandru Kerenskemu, ruskemu ministrskemu predsedniku po revoluciji, vzrok svoje nesreče.

Ko je Kerenski prišel v New York in je javno nastopil, je neka "aristokratična dama" stopila k njemu in mu dala zausnico. Mislija je, da je s tem činom ponižala Kerenskoga in mu tako pokazala, da ga ves svet, ki živi v brezdelju in na žalje drugih, zaničuje. V resnici pa ta "aristokratična dama" ni pokazala drugega kot svojo neotesanost in sirovost. Kerenski ji ni vrnil zausnice, pa tudi je ni tiral pred sodišče. Ampak prezrl jo je, kot človek prezre naslikano spako ali packarijo, ki se mu kaže kot umotvor.

Kerenski je prišel v Chicago. In zopet se je našel bivši ruski carski častnik, kateremu se zdeha po polnih loncih mesa in zabavah z ruskimi dvornimi damami ob času ruskega carizma, in je posnemal rusko "aristokratko" v njenem činu, ki ga je izvršila v New Yorku. Dal je Kerenskemu na javnem prostoru zausnico. Mož se piše Boris Gregorij Telesnickij in bil je kapitan v prejšnji ruski carski armadi. Svoje sirovo dejanje je opravičeval s puhlimi frazami, ki ne pomenijo ničesar. Kerenski mu ni vrnil udarca in tudi sodnijsko ne bo nastopil proti njemu. Rekel je, da razume Telesnickovo dejanje. V teh besedah je izrečena sodba pametnega človeka.

Človek, ki je zagovarjal in podpiral sistem, ki je tlačil in izkoriščal na milijone ruskih kmetov in delavcev, ni vreden drugega, kakor da se prezre. Take ljudi se pozabi, kakor kužka, ki oblaja človeka, ko gre mimo hiše. Taki ljudje niso nevarni, ampak so samo nizkotni in duševno omejeni. Njih pamet ni toliko razvita, da razumejo, da povzročajo onega, ki so ga mislili ponižati. Taki ljudje so tako hitro pozabljeni med pametnimi ljudmi, kot se prikažejo. Slavni ostanejo le v tistih aristokratičnih nizinah, ki nimajo nič človeškega na sebi, ampak samo kujejo načrte, kako bi zopet ufrlenili rusko ljudstvo v stare suženjske verige, da bi oni zopet živeli v sijaju, razkošju, potratu in brezdelju na račun delavnega ruskega ljudstva.

Ameriška poljedelska industrija

Poljedelstvo treba smatrati kot industrijo, kajti ne vsebuje le obdelovanja zemlje in pridelovanja letine, marveč tudi revo vsakovrstne živine in čestokrat tudi izdelovanje farmakih produktov. Poljedelstvo zalaga vse prebivalstvo ne le z življenjskimi potrebščinami, marveč tudi preskrbuje tovarniško industrijo z nekaterimi izmed najvažnejših surovin. Poljedelstvo in tovarniška industrija sta si med seboj v razmerju vzajemne odvisnosti; splošna gospodarska vprašanja ali stanje trga, vprašanja prometa, izvoza ali prevleke produkcije so življenjske važnosti za farmarja ravno tako kot za industrijalca, ali trgovca.

Poljedelstvo v Severni Ameriki se je začetkom opravljalo na malih farmah, da zalaga posameznega farmarja, ki je obdeloval svoje lastno zemljišče, s potrebno hrano in surovinami. Prvi naseljenci so se ravnali po načinu angleškega poljedelstva, kajti začetkom so bili skoraj vsi Angleži. Na jugu pa so bile razmere nekoliko drugačne, kajti tam se je sadił tobak v velikem obsegu na plantažah, ki so pridelovale tobak za britanske odjemalce. Ko so uvedli bombaž, se je ta tudi sadił na debelo. S povečanjem povpraševanjem po teh pridelkih je nastala potreba po obilni zalogi cenih poljedelskih delavcev.

Kakor se trdi, so brodolastniki iz New Englanda začeli uvažati sirup iz Zpadne Indije in ga predelovali v rum. Tega so nakupovali trgovci s sužnji, ki so ga potem prodajali afrikaniskim domačim poglavarjem v zameno za ujetnike iz drugih plemen. Yankee trgovci s sužnji so potem te ujetnike kot sužnje prodajali južnim planterjem proti gotovini ali tobaku. Potom tega sistema so plantaže imele kmalu zadosti cenih delavcev.

Ko je atlantski primorje postalo bolj naseljeno, so se ljudje začeli pomikati proti zapadu, kjer so se polastili proste zemlje, posekali pragozde, ki so jim bili na poti, in končno prišli do velikih planjav in do useda (bottom) reke Mississippi. Ta used ali dolina je ona obširna pokrajina ob tej veliki reki, ki je baje nekdanj tvorila del njene struge. Našli so tu eno izmed najbogatih prsti na svetu, obstoječo iz rečnega blata, odpadkov rastlin in pečenim usedlin, ki so jih strujali ali poplave tam zapustile. V nekaterih mestih je bila črna prst dvanajst čevljev globoko in mislilo se je, da je takorekoč neizčrpeljiva.

Velike planjave so bile tudi bogate na kakovosti pridelkov in usevi so tam bujno rasli pod gorkim solncem in ob vlažnih nočeh srednjega zapada. Postalo je mogoče pridelovati letine v velikem obsegu. Vprašanje pa je bilo, kako spravljati te letine na tržišča, kjer bi se dobivala cena, s katero bi se poljedelstvo izplačevalo. Polag tega so planjave služile kot izborna paša za živino, ki so jo v malih čredah prignali iz vzhoda in se je čudovito pomnožila pod ugodnimi okolščinami planjav. Tudi v tem pa je bila ovira. Ni bilo lahko spravljati živino na trg iz velikih ranč. Navadno so gnali živino milje in milje daleč čez surove gazi, pohojene skozi stoletja od bivolon in bizonov, k plovnim rekam ali večjim mestom. Dostikrat ko je čreda postala velika, so klali živino radi kož in volja, meso pa so metali proč, ker ga niso mogli vporabljati. Ovejereji so se borili z lastimi tekočami.

Končno so zgradili kanale, tako da so pridelke farm mogli privržati k velikim rekam kot je Mississippi in prevažati do St. Louis, New Orleans, Pittsburgh in drugih mest ob rekah, ki pritakajo v "Očeta vodovja", Mississippi. Ta boljši način prevažanja je dal povod k večji produkciji. Svinjereja je postala velik gospodarski faktor, kajti dolina reke Mississippi je

omogočala, celo pridelovanje koruze. Končno so se začeli graditi železnice, ki go zopet rešile prometna vprašanja farmarja.

Železnice so povzročile velikanski nov razmah poljedelstva, ki se je začelo izvajati v širokih potezah in na podlagi specializacije. Na primer, poljedelec, imajoč farmo celo do 5000 akrov, bi sadił niž dragega kot pšenico. Zemljo so orali z mnogoštevilnimi velikimi plugi z priprego kakih dvajsetih ali tridesetih konj. Zelo se je na isti način; deset ali več žitnih strojev s stotinami konj spravljalo je letino pod streho v dolgih jesenskih dneh. Kasneje je plug in žetni stroj, potrebnih za žab število konj, potrebnih za obdelovanje, in delo človeške roke je postalo prosto za druge naloge.

Tak hiter industrijalni razvoj, omogočen v glavnem valed boljših prometnih sredstev, je seveda povzročil zahteve tudi v druge smeri: nastale so velike industrije klavnice, zgradili so se žitni elevatorji za shrambo žita, znašli so se novi načini prekladanja in prevažanja žita, nastal je nov tip parnika za prevoz ogromnih količin žita.

Druge zahteve je bila po delavcih na velikih farmah, kakršen obseg si človek nikdar poprej ni mogel niti predstavljati. Ti delavci so prišli skoraj vsi iz Evrope in prispeli k nadaljnjemu razvoju ameriškega poljedelstva. Politične krize, ki so nastale leta 1848 v raznih evropskih deželah, pospešile so priseljevanje v Ameriko in privedle v Združene države v mnogih pogledih najbogatiji človeški material iz Nemčije in Avstrije. Radi mnogih drugih razlogov je po letu 1848 tja do 1890 prišlo mnogo priseljencev iz Danske, Norveške, Švedske, Finske, Poljske in Rusije.

Vzlele ogromni količini zemlje, spremenjene iz ledine v farme, želja po več zemlje ni ponehala. Ozemlja v polupuščavi so bila razpisana na oddalje. Da ta pušta zemlja postane sposobna za poljedelstvo so vlade in zasebna podjetja izvršila velikanske irigacijske naprave. Puščava je postala bujno rodovitna. Nekateri deli prejšnjih puščav, zlasti v državi California, Oregon, Washington in Florida so se izkazali izredno primerni za sadjerejo in zelenjadarstvo. Nove železnice so bile zgrajene, ki so omogočile razvoj tet novih poljedelskih pokrajin.

Tako izpridiljivi pridelki, kot je sadje in zelenjava, se morajo hitro prevažati v hladni temperaturi, da pridejo v dobrem stanju do tržišča, kjer se najbolj potrebujejo. V to svrhu izumili so voz-LEDENICO (refrigerator car) in poseben sistem prevoza, katerega smer se spreminja skoraj vsak dan po vsakodnevnih potrebi tega ali onega tržišča. Valed sistema, po katerem posadni poljedelec pošljuje trg za svoje pridelke, nastalo je število posredovalcev. Da se dosežejo boljši uspehi in več dobička za resnične producente, nastala je težnja po zadrugarstvu v razpečevalne svrhe. Zadrugarstvo se je polagoma razvilo, dokler ni zadrugno razpečevanje postalo med sadjereji skoraj vseobčno in je ustavilo nekatero izmed najbolj obsežnih in trgovsko močnih družb v tej deželi.

Raba gonilne sile za poljedelska dela je v polstoletju znižala človeško delo, potrebno za produkcijo enega bušlja pšenice od treh ur in treh minut na povprečno deset sekund, dočim se je strošek človeškega dela za produkcijo enega bušlja pšenice znižal od 17 in treh četrtin centa na tri in pol centa. Ameriški farmar se je od staromodnega kmetovalca razvil do modernega businessmana, pri katerem obdelovanje zemlje je le eno izmed raznih nalog. On drži prvo mesto izmed ameriških proizvalcev bogastva, dasi njegov delež na bogastvu ni razmeroma primeren. Farmarji predstavljajo 30 odstotkov skupnega prebivalstva, hranijo 117 milijonov prebivalcev Združenih držav in dodatno izvažajo

v druge dežele pridelke v vrednosti 1892 milijonov dolarjev, kar znaša 40.7 odst. vsa ameriškega izvoza. Farmarji kupujejo manufakturnega blaga vsako leto v vrednosti približno 6.000 milijonov dolarjev in prispevajo približno eno osminko vse tonaže, ki jo železnice prevažajo.

Med tem pa je farmar na vzhodu trpel. Staro-ameriški ali Yankee farmar v New Englandu je ostal pri starem načinu poljedelstva in je le počasi sprejemal nove metode in nove stroje, izdelane v velikim množičnem po mnogoštevilnih ogromnih tovarnah za poljedelske stroje, ki so nastale z razvojem zapadnih farm. Farme na vzhodu so nazadovale, postale so malone opustošene in stari Amerikanci so prešli v mesta k industrijalnemu in trgovskemu delu. Nekateri so se pomaknili v zasebno življenje, obogatili vsled predaje nekdanjih farm za stavbišča razširjajočih se mest. Da se ta praznina izpolni, prišel je iz Evrope nov val imigracije. Ti novi priseljenci so bili doma navajeni na bolj intenzivne metode poljedelstva, ker je bilo tam manj zemlje in ta je bila dragocena. V zadnjih letih je zato mnogo Italijanov, Poljakov, Slovkov, Rusov in ljudi drugih narodnosti prišlo v new-anglanske in srednje-atlantske države ter tu prevzeli zemljišča, ki jih je Yankee jako rad prodal ob ugodnih pogojih. Stare, na pol opuščene farme so zopet oživele. Kot posledica te spremembe je mala intenzivna farma, ki se specializira le za nekoliko produktov, postala važna činjenica v poljedelstvu vzhoda.

Ameriški poljedelski sistem.

Dočim obstoj veleposestev in "pomanjkanje zemlje" za kmeta se v večini evropskih dežel navadno smatra kot glavni vir vsega zla za poljedelce, ameriško poljedelstvo vprašanje izvira poglavitno iz mednarodne konkurence na svetovnem tržišču, iz dostikrat nezadostnih tržnih razmer za prebitek produkcije itd. V Združenih državah je razmeroma malo veleposestev v evropskem zmislu in povprečna ameriška farma ima obilo pušte zemlje za prihodnji razvoj.

Poljedelstvo v tej deželi je zaostalo za splošnim ekonomičnim razvojem, tako da se danes cenijo, da za vsak dolar narodnega dohodka, ki ga prejemo osebe zaposlene v industriji ali tovarništvu, delež farmarja znaša manj kot 50 centov. Ta neenakost v ekonomični strukturi povzroča razmeroma manjšo kupovalno sposobnost s strani farmarja, kar ustvarja gospodarsko razmerje narodnega pomena.

Poljedelsko vprašanje je na dnevnem redu, z istim se bavijo ekonomisti in državniki. Predlagane rešitve vsebujejo nadaljnji razvoj zadrugarstva, moderne industrijalne metode za poljedelstvo, farmarski kredit itd. Tekom zadnjega Kongresa je bilo predloženih 35 zakonskih načrtov, stremehih za kako stabilizacijo ameriške temeljne industrije — poljedelstva.—F. L. I. S.

DELAVSKA VLADA V AVSTRALJI GRADI DELAVSKE HIŠE.

Po teh hišah postaja zahteva vedno večja.

Adelaide, Avstralija. — Delavska vlada v južni Avstraliji je zgradila 980 delavskih hiš. Objubila je, da jih zdradi še več, ker zahteva po delavskih hišah postaja vedno večja.

Ognjegasec nevarno ranjen.

Chicago, 25. apr. — Ognjegasec William Hannon je zadobil resne poškodbe, ko je gasil ogenj na 229 W. Madison cesti večerj popoldne. Škoda znaša na poslopju \$50,000.

Čez sto rudarjev ubitih na Špicberghu.

Oso, Norveška, 25. apr. — Eksplozija v premogovniku na Špicberghu te dni je ubila 104 norveške rudarje.

Danski delavci in kmeti zdaj plačujejo zmoto

V volilni bitki so se dali pregovoriti od zagovornikov kapitalizma, zdaj pa reakcija poje svojo pesem.

Kopenhagen (Kodanj), Dansko. — Reakcija poje svojo pesem na Danskem, ki je izgubilo svoj socialistični kabinet. Predloženi zakoni so precej podobni postavam, ki jih predlagajo toriji v Britaniji.

Varčevati, varčevati je treba, so zagnali reakcionarji krik, da napadajo socialne zakone, radi katerih je bila Danska na dobrem glasu. Socialna zakonodaja, zavarovanje delavcev in od-pomoč revnim se zdaj omejujejo na Danskem, dasiravno je bilo Dansko vodnik socialne zakonodaje po vsem svetu. Delavci na Danskem, dasiravno je bilo podpora za brezposelne. Danska valuta se je dvignila do "par" vrednosti in to je povzročilo, da je sedaj 85,000 delavcev brez dela v mali deželi.

Socialistični kabinet je odredil nove volitve, ker je parlament odklonil njegove predloge za odpravo gospodarske krize. Socialistični kabinet je predlagal naraščajoči direktni davki in razoboroženje. Dasiravno je socialistična stranka prejela od vseh oddanih glasov 37 odstotkov, so združeni reakcionarji poslali toliko poslancev v parlament, da imajo večino, ker niso vsi delavci in mali kmetje volili socialistično.

Socialisti so bili na vladi dve leti in pol s pomočjo zmerno napredne stranke. Ti dve leti in pol so pa podučile socialiste, da bo socialistična zmaga šele tedaj, kadar bodo imeli večino volilcev za seboj.

Socialistična stranka se ne more zanesti na drugega kot na industrijske delavce, male kmete in sužnje z belimi ovratniki.

Socialistična stranka ima silno moč v svojem tisku. Ona izdaja čez šestdeset listov in socialistični listi pridejo v najmanjšo vas. Najbolj razširjen je dnevni "Copenhagen Socialdemokrat". Skupni odbor, ki sestoji iz zastopnikov socialistične stranke, delavskih strokovnih organizacij in konsumnih in produktivnih zadrug, vodi in nadzoruje socialistično časopisje.

Dokler so bili socialisti na krmilu vlade, je bil dnevnik "Copenhagen Socialdemokrat" o-ficijelni vladi list, ki je razplamtil jezo britskih nazadnjakov, ker je podpiral britske delavce. Ko je izbruhnila splošna stavka na Angleškem, so takoj deportirali poročevalca danskega socialističnega dnevnika. Ampak list je neustrašno vseeno zagovarjal britske delavce in v mali deželi so nabrali \$100,000, ki so jih poslali britskim rudarjem v podporo.

Gospodinjki kotiček

Kako ohraniš žgani kavi pri-jeten vonj. Sveže žgano kavo stresi takoj, še gorko, v močno pločevinasto posodo, ki se dobro zapira. Posipaj potem kavo z dobro stolčenim sladkorjem, zapri posodo in jo dobro stresaj semintja, da se sladkor prime vseh zrn in jih prevleže s sladkorjevo glazuro. Ta glazura zadržuje, da se vonj po sveže žgani kavi ne izgubi.

Srebrne žlice dobe v jajnih jedilih namočene, rumeno ali rjavo barvo, ki se da le težko odstraniti. Najbolje je, če take žlice snažimo s fino zdrobljeno kuhinjsko soljo ali pa s finimi presejanimi sajami in jih potem odrgne z usnjem od rokavic.

Apnena voda za snaženje madežev. Apno se napravlja, ako se apnenec žge v veliki vročini. Na ta način izgine iz apnenca ogljikova listina in ostane živo apno. Če to živo apno polijemo z vodo, se z njo spojijo in daje ugašeno apno. Ako ugašeno apno z vodo zelo razmešamo, se čez nekaj časa kalna tekočina zopet očisti, vendar pa nad apnom stoječa tekočina ni več čista voda, nego močan lug, ki ga imenujemo apnena voda. To sprava

ZARKOMET

Nekoč je bila pijavka ameba...

Včasih so ljudje pokladali na svoje telo pijavke, da so jim se-sale kri. To je bilo seveda takrat, ko so bili ljudje še zarukani.

Danes, ko je civilizacija že precej pečena, ne pokladajo več pijavk. Tega ne! Danes pokladajo advokate.

Novice s kitajske fronte. Na fronti je mir, ali zadaj za fronto je huđič.

V Mehiki zajamajo s korcem. Mehiki padrti pripovedujejo, da je Calles dal zapreti Krista v ječo Belem v glavnem mestu republike. Mehška verna masa, ki ni nič boljša, lahko pa še slabša, kot frska, tirolska, poljska, sicilijanska in poljanska, seveda to verjame in preklinja Callesa.

Otdot klic: Viva Cristo Rey!

Dvanajst resnic.

Dragi K. T. B.! Pred več leti sem neke čital slededih dvanajst resnic, ki lahko najdejo prostor v "Zarkometu", ako se ti zdi vredno:

1. Kapital vlada širom sveta.
2. Papež blagoslovlja obadva.
3. Vojak služi vsem trem.
4. Odvetnik rubi vse štiri.
5. Pop poje za vseh pet.
6. Fratra živi vseh šest.
7. Lekarnar zastuplja vseh sedem.
8. Zdravnik dere vseh osem.
9. Grobar koplje jamo za vseh devet.
10. Kmet hrani vseh deset.
11. Žid vara vseh enajst.
12. Smrt umori vseh dvanajst.

J. I. E. Palestine, O.

Sharonska pojasnila.

"Se več kot specialist" naj raztolmači, kdo je bil oni umrlj možak, ki smo ga nazivali župan V. Farrell. O sharonskem županu ni bilo govora. "Se več kot specialist" tudi zagovarja debelo ženo. Kdor drugim jama kopolje, sam vanjo pade (brez vsake moje pomoči). Sodnik je je obsodil na štiri mesece in \$200. Ona je prsila: "Oh, mister, plačam kolikor hočete, samo štirih mesecev ne. Imamo štiri hiše in štirje delajo. Denarja dobite kolikor hočete, samo zapor mi odpustite." Sodnik je odgovoril: "Tako? Toliko imate? Zakaj pa potem še butlegate? Nobene oprostive." Specialist.

All je Tone dober biznismen!

Dragi Zarkomet! Veliki Gridn-pravi v A. S., da je njemu ljubši vsak črnc — torej tuj afriški kanibal — ki se drži tradicij svojih pradedov kakor pa oni, ki ne trobijo v njegov rog. Haha! Dalje piše, da je član petnajstih zvez in jednot samo zato — razumeš — da bo zavarovan za stara leta, ne pa radi businessa. Boj var, da bi kaj takega rekel. — Miha Miha-tov, Terre Haute, Ind.

Pertinantno vprašanje iz Penne.

Zadnje dni so naši Janezi na Tončevko komando lezli k spovednici. Med temi je tudi grešnik, ki je tožil člane S. N. P. J., da so "munšajnariji". Ali je povedal tudi ta greh? Ako ni je storil "božji rop" — Kanaja iz iz Bolivarja. K. T. B.

vim? v zamašeni steklenici in je izvrsten pripomoček za snaženje raznih madežev. Vendar treba pomeniti, da apnena voda razjede tkanino in jo moramo zato urno izprati.

Iz papirja odstraniš mastne madeže na sledeči način: Pod mastni madež položi pivnik, polij madež s čistim bencinom, pokrij ga s pivnikom in ga močno obteži. Bencin raztopi masčobo in pivnik jo popije.

Makeže vodnih kapelj na lakiranem pohištvu odstranimo, če jih brišemo s cunjico, namočeno v zmesi lanenega olja in sol.

Politični pregled po Jugoslaviji

"SOCIALNA" POLITIKA GENERALSKO-KLERIKALNE VLADNE.

Železničarje na cesto! — Znižanje plač.—Predpoved protestnih shodov.—Protestna akcija vsega delavstva.

(Glasilo Pravitelj)

Leta 1920 je radikalno-klerikalna vlada z najhujšim nasiljem zatrla stavko železničarjev...

Leta 1920 je klerikalno-radikalna vlada zatrla strokovno železničarsko organizacijo...

Vlada pravi, da nima denarja. Za železničarje ni denarja...

Ko smo ob nastopu radikalno-klerikalne vlade stali svoje socialne zahteve...

Lani je Trboveljska družba reducirala rudarje. Vsa javnost je bila proti TPD in z rudarji...

Med delavstvom je vzpričo vsega tega zavladalo strašno ogorčenje...

Med delavstvom je vzpričo vsega tega zavladalo strašno ogorčenje...

STRAHOVITE STANOVANJSKE RAZMERE V JUGOSLAVIJI.

V kakšnih stanovanjih žive delavci v mestih v SHS državi?

Strahovita socialna beda, v kateri živijo naši sodrugi delavci v Jugoslaviji...

Kakšna so delavska stanovanja v Beogradu? Najsrečnejše delavske družine...

Smrtna kosa. Dne 11. aprila je umrla v Ortneku pri Ribnici v starosti 74 let Ana Kmetova.

Bančni ropar Canjko obsojen na 12 let. Kakor smo svoječasnoro poročali...

Nov humoristični list na Goranjem. Te dni je izšel v Kranju humoristični list "Skrat"...

IZ PRIMORJA

V predilnici v Ajdovščini je okoli 800 delavcev. Včasih je bilo mnogo dela...

V Avberju na Krasu so imeli občinskega proračuna še do zadnje dobe do 5000 lir...

V Hruševju v tržaški pokrajini so otvorili moderno urejeno mlekarno...

V Idriji se je mudil generalni tajnik sindikatov goriške pokrajine Chiarrelli...

V Solkanu se radi spominjajo časov, ko se je mizarska obrt ugodno razvijala...

Stekla mačka ogrizla petletno deklico. Iz Podturjaka pri Ljubljani poročajo...

Veteransko zavarovalno police in posojila

Dne 2. julija t. l. poteče rok, do katerega se bivši vojaki ameriške vojne...

Le veteran, označen v certifikatu, sme dobiti posojilo na svoji certifikat. Ta ima posojilno vrednost...

Da se bivšim vojakom postopno daje glede identifikacije, je Veterans' Bureau tako uredil...

Veterans' Bureau daje posojila pod istimi splošnimi pogoji, po katerih se ravnajo banke...

Ako dolžno posojilo znaša manj kot tačasna posojilna vrednost certifikata...

Predsednik proglašil gozdni teden

Teden od 24. do 30. aprila je bil s proglašom predsed. Coolidgea uradno določen za proslavo "ameriškega gozdnega tedna"...

V svojem proglasu predsednik poudarja razlog za tako proslavo, češ da ni bolj pomembnega notranjega vprašanja kot je rehabilitacija naših gozdov...

"Četrtnina naše zemlje je bolj primerna za gozdarstvo kot za kako drugo stvar. Prepričan sem, da bo naša industrijska in poljedelska stabilnost ojačena...

Zakon določa, da se po dnevu 2. julija t. l. stare zapadle police ne morejo več obnoviti. Do omenjenega dne...

Govodni Zdrženih držav. Imamo 1600 "narodnih gozdov", last federalne vlade, objemajočih skoraj 159 milijonov akrov...

Statistike o proizvodnji lesa razodevajo situacijo, ki zares povzroča skrb: zaloga lesa ameriških pragozdov se namreč postopoma izčrpa...

Pravilnik določa, da so vsi pokrajinski uradi veteranskega urada upravičeni dati posojila imajočim Adjusted Service certifikatov proti zadolžnici...

Premijera

A. Duvernois: — Marcela, to je krasno, kar si rekla! — In poleg tega ni nikakih novic.

— Kako si rdeča danes, zarja moja! — Imenuj me zarjo, to mi ugaaja; misli samo name. Vidiš, kako te ljubim...

— ... bro jutro! Zelo lepa si. — Pozdravljen, mali moj! — Prišla si domov? — Da, domov. Le spi.

— Ali me ne boš poljubila? — Bom! Kakor otrok si! Nu... si zadovoljen? — Dišiš po gledališču.

— Mešanica oranže, prahu in perurike. Ali je bilo lepo? — Kaj? — V gledališču? — Zelo lepo. Le zaspil.

— Ne morem spati. — Da, a jaz sem utrujena... — Palfiltre je bil zelo ljubezniv, rares...

— Ali si imela ugoden sedež? — Ni bil ne dober, ne slab. — Parket? Balkon? — Da.

— Oboje? — Pusti me že pri miru. (O-dide v toaletno sobo.) — Ali je Pimrov komad lep? — Ganljiv.

— Ali si jokala? — In smejala se. — Torej za jok in za smeh. A Parsile, ali je bila lepo oblečena? — Divno.

— Ali so ji plokali? — Zelo. — Ali je prišel pisatelj na oder? — Ne vem, sem še odšla.

— To si neumna! Zamuditi nekaj, kar je najbolj ganljivo. Ali si dobila takoj avto? — Naročila sem ga že pred predstavo.

— Ali je bil vofer zadovoljen? — Ne bode tako siten... Ne morem več govoriti... Komaj se držim na nogah, tako sem utrujena...

A. Duvernois: PREMIJERA

— Marcela, to je krasno, kar si rekla! — In poleg tega ni nikakih novic.

— Kako si rdeča danes, zarja moja! — Imenuj me zarjo, to mi ugaaja; misli samo name. Vidiš, kako te ljubim...

— ... bro jutro! Zelo lepa si. — Pozdravljen, mali moj! — Prišla si domov? — Da, domov. Le spi.

— Ali me ne boš poljubila? — Bom! Kakor otrok si! Nu... si zadovoljen? — Dišiš po gledališču.

— Mešanica oranže, prahu in perurike. Ali je bilo lepo? — Kaj? — V gledališču? — Zelo lepo. Le zaspil.

— Ne morem spati. — Da, a jaz sem utrujena... — Palfiltre je bil zelo ljubezniv, rares...

— Ali si imela ugoden sedež? — Ni bil ne dober, ne slab. — Parket? Balkon? — Da.

— Oboje? — Pusti me že pri miru. (O-dide v toaletno sobo.) — Ali je Pimrov komad lep? — Ganljiv.

— Ali si jokala? — In smejala se. — Torej za jok in za smeh. A Parsile, ali je bila lepo oblečena? — Divno.

— Ali so ji plokali? — Zelo. — Ali je prišel pisatelj na oder? — Ne vem, sem še odšla.

— To si neumna! Zamuditi nekaj, kar je najbolj ganljivo. Ali si dobila takoj avto? — Naročila sem ga že pred predstavo.

— Ali je bil vofer zadovoljen? — Ne bode tako siten... Ne morem več govoriti... Komaj se držim na nogah, tako sem utrujena...

Razno

Absurd vseh absurdnosti. Na Madžarskem so bila izdana posebna določila za zaščito morale. Madžarke ne smejo nositi ne prekratkih kril, ne velikih dekoltejev...

Kako pretirane so odredbe za zaščito morale, pa nam posebno nazorno kaže ta-le primer: Neka dama je šla pred nedavno brez moškega spremstva po ulici in je zavila v kavarno...

Kaj je dami preostalo drugega, nego da je šla naravnost na ulico in si poiskala kavalirja! Nagovorila je prvega gospoda, ki ga je ušla, in ga je proсила, naj ji oprosti, toda če ima čas, naj jo spremlja v kavarno...

Marconi poroči papeževo sorodnico. Rim, 25. apr. — Viljem Marconi, iznajditelj brezžičnega brzojavja, katerega je papež pred kratkim ločil od prve žene...

Zaonežena turista rešena. Colorado Springs, Colo., 25. apr. — Dva zaonežena turista sta bila po dveh tednih danes rešena s Pikoškega vrha v Skalistem gorovju.

Dva ubita, šest ranjenih v kolidžu s avtom. Nashville, Tenn., 25. apr. — Dve osebi sta bili tukaj ubiti in šest ranjenih ko je kolidiral bus s avtom.

Čezmerna priredba slovenske organizacije v Chicagu. Klub St. J. S. E. — Dramska predstava in promajna slovesnost v nedeljo 1. maja v dvorani S. N. P. J.

Veliko društvo "Slovak", koncert dne 29. maja v Hrvaškem domu, So. Chicagu.

Orkester S. N. P. J.—Veselica dne 29. maja v dvorani S. N. P. J. Piskni društva St. J. S. E., dne 19. junja pri Vidmarju v Willow Springsu.

Piskni društva "Zarja", dne 27. junja pri Vidmarju v Willow Springsu.

BISERI IZ SVETOVNE LITERATURE

Oscar Wilde: Strah na Cantervillskem gradu

(Dalje.)

Za hip je Cantervillski duh kar ostrmel od upravičenega ogorčenja. Potem je tresel steklenico na gladka tla in stekel po koridorju: izvijali so se mu zamolki vzdihljaji in čudna, jarka svetloba je žarela iz njega. V hipu, ko je došel do hrastovih stopnic, so se naglo odprle duri, dve mladi, belo opravljeni bitji sta se pokazali in velika blazina je pridrla tik mimo njegove glave. Očividno ni bilo izgubljati časa, pa se je brž zatekel v četrto dimenzijo v prostoru in izginil skozi steno; v hišo se je vrnil popoln mir.

Dospel v malo skrito izbo na levi strani se je nasonil na mesečni žarek, da se oddahne, in potem je razmišljal o svojem položaju. Še nikoli v sijajnem teku svojega tristoletnega bivanja ni bil tako globoko razžaljen. Spomnil se je ovdovele vojašnice, ki jo je tako strašno preplasil, ko je v špicah in dijamantih stala pred zrcalom;

na štiri hišne se je spomnil, ki so postale histerične, le če se jim je zarezal skozi zastor; župnika se je spomnil, katerega je nekoč upihnil s svečo, ko se je pozno ponoči vračal iz knjižnice in ki je od tedaj v rokah zdravnik sira Williama Gulla, zapuščen žrtev živčnih napadov; na madame Tremouillac je mislil, ki so se ji vneli možgani, da je šest tednov ležala v postelji, ko se je nekoč zbudila in zagledala okostenjaka v naslanjaču, prebirajočega njen dnevnik — ko je okrevala, se je spravila s cerkvijo in razdrila zvezo z notoričnim skeptikom gospodom Voltairom. One strašne noči se je spomnil, ko so našli hudega lorda Canterville v njegovi sobi, hlastajočega po sapli in s karinim fantom v grlu. Preden je umrl je izpovedal, da je prav s to kartjo v igri oslepel Charlesa Jamesa Foxa za 50,000 funtov, in prisegel, da ga je duh prisilil, da jo pogoltno. Vseh velikih svojih činov se je spomnil, od strežaja, ki se je v jedilnici ustrelil, ker je videl zeleno roko, trkajočo no okno, do lepe ladi Sturfield, ki je nosila zmerom črn žametast trak okoli

vrata, da je zakrila sledova petih prstov, vžganih v njeno belo kožo, in ki se je nazadnje utopila v ribniku na koncu Kings Walka. Za navdušenim samoljubjem resničnega umetnika je premislil vsa svoja slavna dela in se je grenko zasmel, ko se je spomnil svojega poslednjega nastopa kot "Rdeči hudci" ali zadavljeni dojenček ali kot "Guant Gideon, krvosed z Bexley Moor" in ko se je domislil strahote, katero je povzročil onega čudovitega junjakega večera, ko je na igrišču kegljal z lastnimi kostmi. In po vsem tem ti preklicani Amerikanci, ki mu ponujajo Aurora kremo in mu mečejo blazine v glavo. To je neznosno. Še nikdar se ni nobenemu strahu zgodilo kaj podobnega. Maščevanje je sklenil in do jutranje zore je ostal v pozji globokega premišljevanja.

III.

Ko se je Otisova družina naslednjega jutra sešla pri zajtrku, so si na dolgo in na široko pripovedovali o prikazovanju duha. Minister Združenih držav se je pač nekoliko jezil, ko je videl, da je bilo njegovo darilo odklonjeno. "Saj ne mislim žaliti strahu," je dejal, "in reči moram, da se mi časovno dejstvu, da že toliko časa prebiva v tej hiši, nikakor ne zdi uljudno

metati mu blazine v glavo" — primerna opazka, toda z obžalovanjem priznavam, da je zbudila v dvoječkih glasen smeh — "naoprotno," je nadaljeval, "pa bomo prisiljeni, če v resnici odklonja Aurora kremo, da mu odvezemo verige. Kdo bo pa spal, če se bo pred spalnico ponavljala ta špektakel z rožljanjem."

Ves eden jih ni nič motilo in edina stvar, ki je zbudila njih pozornost, je bilo povraščanje krvave lise na tleh v knjižnici. To je bilo gotovo prav čudno, kajti gospod Otis je vsako jutro zaklenil duri in skrbno zaprl okna. Tudi spreminjajoča barva lise je vzbujala mnogo razlag: večjih je bila temno, skoro indijansko rdeča, večjih karminata, potem škrlatna in ko so nekoč prišli, da po preprostemu obredu svobodne ameriške reformirane cerkve opravijo svoje molitve, so ugledali smaragdno liso. Te barve spremembe so rodbino seveda močno zabavale in vsak večer so stavili, kakšna barva bo drugega dne. Edina, ki se ni udeleževala teh šal, je bila mala Virginija, ki je bila veselej ob pogledu na krvavo liso iz nepojasnjenega vzroka nekoliko vznemirjena in se je skoraj zjokala, ko je bila nekega jutra smaragdno zelena.

V drugič se je prikazal duh v soboto zvečer. Kmalu potem, ko so legli, jih je vzbudil strašen pok v veži. Vsi so stekli po stopnicah in zagledali, da se je težak, star oklep zvrnil s svojega prostora in padel na kameniti tlak. V visokem naslanjaču pa je sedel cantervillski strah in si drgnil kolena z izrazom strašnih bolečin na obrazu. Dvojčka sta prinesla svojo pravo s seboj in sta spustila dve šibri vanj ter tudi dobro pogodila. Minister Združenih držav pa je nastavljal samokres in ga po kalifornijskem običaju pozval, naj vzdigne roko. Z divjim krikom je plinil duh kvišku in kakor megla spuhel skozi streho. Mimogrede je upihnil svečo Washingtona Otisa in jih pustil v temi. Dospel v stopnišče je premislil in sklenil, da poskusi s svojim "znanim demonskim krototom, ki mu je bil večjih zelo koristen. Pravi, da je lasulja lorda Rakera v eni noči osvela in "da so tri francoske guvernante" ladi Canterville pobegnile, preden je potekel mesec dni. Zakrohotal se je s svojim strašnim krototom, da je odmevalo po starem zidovju, ampak komaj se je polegel strašen odmev, so se odprle duri in pokazala se je gospa Otisova v svetlomodri nočni halji. "Misli, sem, da vam je nemara slabo," je dejala, "pa sem vam prinesla kapljice doktorja Dobella. Čez vas v trebuhu, vam gotovo odleže." Duh jo je besno pogledal in se je že pripravljal, da se spremeni v velikega črnega psa, stvar, ki ga je po pravici delala slavnega. V tem pa je domači zdravnik vselej spoznal večno neumnost strica ladi Canterville, plemenitega Tomaža Hortona. Vse odmevanja bližajočih se korakov je opustil svojo nakano in se je le blede zasvetil. S pokopalskim vzdihom je izginil v hipu, ko sta ga dosegla dvojčka.

Dospel v svojo izbo se je zgrudil valed silne razburjenosti. Neotesanost dvojčkov in sirovi materializem gospe Otisove sta bila seveda od silne mučna. Najbolj pa ga je jezila okoliščina, da ni zmogel bojne opraviti. Upal je, da celo moderne Amerikance obide groza ob pogledu na strahu v bojni opremi, če ne iz strahu pa vsaj iz spoštovanja do domačega pesnika Longfellowa, katerega privlačni verzi so mu skrajšali marsikatero dolgočasno uro, kadar je bivala rodbina de Canterville v mestu. Povrh vsega je bila to njegova lastna opravila. Z velikim uspehom jo je nosil na turnirju pri Kennilworthu in celo deviška kraljica mu je tedaj častitala. Ko jo je sedaj spravil nase, ga je premagala teža opranskega oklepa in jeklene čelade in je z vso silo tebebnil na tla, si prebil obe kolena in zlomil desno roko na sklepu.

Nekaj dni se je počutil prav slabo. Komaj se je izvlekel iz svoje sobe in jo je puščal, le da ohrani krvavo liso v čednem stanju. Ker se je skrbno čuval, je okrevaj, pa je sklenil tretji pozizkus, da prestraši ministra Združenih držav in njegovo rodbino. Izbral si je petek, sedemnajsti avgust, za svoj nastop in porabil velik del dneva za pregledovanje svoje garderobe. Končno se je odločil za velik klobuk s širokimi kraji in rdečim peresom, od vratu do gležnjev se je zavlil v mrtvaško srajco in vzel zarjavelo bodalo. Proti večeru je vstala močna vihra z dežjem in piš je bil tako silen, da so se vsa okna in duri v gradu tresla in jecala. To je bilo vreme po njegovi želji. Njegov načrt je bil tole: Mirno se je hotel podati v sobo Washingtona Otisa ogovoriti ga z nezaslišanimi glasovi ob vznoku njegove postelje in se ob tih godbi trikrat zaporedoma zabosti v vrat. Washingtona je imel posebno na piki, ker je vedel, da prav ta obdeluje staroglavno krvavo liso s Pinkertonovim odstranjevalcem madežev. Pripravi držnega in lahkomiselnega mladeniča v najglobokejši strah, je sklenil, da odide v spalnico ministra Združenih držav in njegove soproge. Tam je nameraval položiti smelnato roko gospe Otisovi na čelo, trepetajočemu sprogmu pa zašepetati na uho strahotne skrivnosti iz kosti. Kaj bi z malo Virginijo, se še ni odločil. Nikoli ga ni razžalila in čedna je bila in prijetna. Nekaj globokih vzdihov iz garderobe, je menil, bi zadoščalo, in če bi se ne prebudila, bi še malo s prsti poškrta po oknih. Za dvojčke pa je odločil prav pošteno lekčijo. Predvsem je odločil, da jima sede na prai in jim pokaže, kako je kadar mora tlačiti. Potem je namerjal, ker sta obe postelji stali blizu druga drugi, leči med njiju kot zeleno, ledenohladno truplo, da jima šine strah v kosti, potem je nameraval odločiti mrtvaški prt in švigati z belimi, pobledelimi kostmi in okroglimi očmi po sobi, kakor "Nemi Danijel ali okostenjak samomorilca" — vloga, ki jo je nekoč igral z velikim uspehom in ki jo je smatral za enako svoji znameniti vlogi v "Martinu blazniku ali skrivnost krinke".

Od polenajstih je slišal, da se je rodbina spravljala spat. Nekaj časa ga je še vznemirjal razposajen smeh dvojčkov, ki sta se z lahkarčno veselostjo šolarčkov zabavala, predno sta legla k počitku. Ampak četrt čez enajsto je bilo vse pokojno in ko je udarilo polnoč, je šel na delo. Sova se je zaletavala v okna in veter je ječe krožil okoli dvorca kakor izgubljena duša; ampak rodbina Otisova je spala brez skrbi za svojo usodo in glasneje od dežja in viharja je bilo močno smrčanje ministra Združenih držav.

Prihuljeno se je splazil skozi steno z zlobnim nasmehom okoli kruto nakremženih ust in mesec je ravno skrtil svojo luč za oblakom, ko je šel mimo okna, kjer je bil z zlato in modro barvo naslikan njegov grb in grb umorjene žene. Kakor zla senca je opozel in tema se je kakor od studa odmikala pred njim. Naenkrat se mu je zadelo, da ga je nekdo poklical, pa je postal; ali bilo je le lajanje psa na oddaljeni pristavi in dalje je stopal in mrmral čudne kletvice iz šestnajstega stoletja in od časa do časa je zamahnil z zarjavelim bodalom po polnočnem zraku. Končno je došel do kota galerije, kjer je bila spalnica uboega Washingtona. Za trenutek je obstal. Veter je mahal dolge, sive kodre na njegovi glavi in fantastno gubančil strašni mrliški prt mrtvega moža. Ura je odbila četrt in tedaj je začutil, da je prišel njegov čas. V svoji notranjosti se je smehljaj in stopil v kot; ampak v tem trenutku je s strašnim vzklikom omahnil nazaj in zakril svoje blede obličje z dolgimi koženimi rokarni. Ravno nasproti mu je stal pošasten strah, nepremičen kakor spomenik in ostuden kakor sanje blaznika. Glava je bila plešasta in blestača, obličje okroglo, toisto in blede in v

ostudnem smehu kakor da so otrpnele njegove režeče poteze. Iz oči so se mu vlivali žarki škrlatne svetlobe, usta so bila kakor globoko ognjeno zrelo in strašno oblačilo, njegovemu podobno je skrivalo orjaško postavovo. Na prsih je imel plakat s čudno, starinskim besedilom, očividno sramotno znamenje, naštevanko divjih pregreh, litanije grdih zločinov. V desnici je držal meč iz razbeljenega jekla.

(Dalje prihodnjik.)

NAROČNIKI POZOR!

Znamenje (March 31-1927) pomeni, da vam je naročnina potekla ta dan. Ponovite je pravočasno, da vam lista ne ustavi. Ako lista ne prejmete, je mogoče vstavljen, ker ni bil plačan. Ako je vaš list plačan in ga ne prejmete, je mogoče vstavljen valed napačnega naslova, pišite nam dopisnice in navedite stari in novi naslov.

Naši zastopniki so vsi družbeni tajniki in drugi zastopniki, pri katerih lahko plačate naročnino. Naročnina za celo leto je \$5.00 in za pol leta pa \$2.50. Člani S. N. P. J. doplačajo za pol leta \$1.90 in za celo leto \$3.80. Za mesto Chicago in Cicero za leto \$6.50, pol leta \$3.25, za člana \$5.30. Za Evropo stane za pol leta \$4.00, za vse leto pa \$8.00. Tednik stane za Evropo \$1.70. Člani doplačajo samo 50c za poštnino.

Naročnino lahko tudi sami pošljete na naslov: UPRAVNIŠTVO "PROSVETA" 2657 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

NAROČITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!" Agitirajte za "Prosveto!"

NA PRODAJ JE sedem osebna hiša, furnace gorkota, zaprt porč in garaža, na Lawndale Ave., blizu 26th ulice, vzamemo kot za plačilo tudi loto stavbišče. Samo malo je treba takoj plačati. Oglasite se pri: Mrs. H. Schimek, 2400 So. Harding Ave., Chicago, Ill. (Adv.)

NA PRODAJ JE 80 akrov dobre zemlje ob lepi cesti, 7 akrov očiščenega, vodnjak in malo polopja. Cena je samo \$800.00 in takoj je plačati samo \$200.00, drugo na obroke in 5% obresti. Pišite lastniku: Andrew Puch, P. O. Millston, Wis. (Adv.)

NA PRODAJ JE šestosobna lesena hiša in garaža za tri kare. Stavbišče (lot) meri 25x125. Vsaka primerna ponudba se sprejme. Oglasite se pri lastniku na: 1909 W. 21st Place, Chicago, Ill. (Adv.)

FARMA NA PRODAJ.

Prodajam 50 akrov obsegajočo farmo poleg tlakovane ceste, le 10 minut hoda do železniške postaje, pošte in do šole. Tukaj sta dva premogorova na unikijski podlagi. Tu je dober trg za vse; posebno pa za mleko. Devet sobna hiša in vsa druga potrebna poslopja, v hiši je električna razsvetljava in velik furnes za gorkoto, ki greje vse sobe. Poleg hiše je lep sadni vrt poln mladega sadnega drevja in nekaj trte. Tu je res lepa prilika za pravega človeka. Prodajam zato, ker si jaz dosti na farme ne razumem in radi slabega zdravlja v družini. Prodajam po zelo zmerni ceni. Za več pojasnila obrnite se osebno ali pismeno na naslov: Ignac Jereb, P. O. Box 125, Piney Fork, Ohio. (Adv.)

Ali ste že začeli

agitacijo za DNEVNIK PROSVETO? Kampanja je sedaj v polnem teku in prvi uspehi so se že pokazali. Ne bodite vi zadnji priglavljeni v to kampanjo. Pričnite takoj! Pridobite svojega znanca in prijatelja, da se takoj naroči na Prosveto. Čaka vas lepa nagrada, če pošljete dve ali več obnovljenih naročnin; ali pa vsaj eno novo.

Brez odbite provizije ste za enega novega naročnika za pol leta upravičeni do knjige "JIMMY HIGGINS", vredne \$1; za celoletno naročnino dobite "SLOVENSKO-ANGLEŠKO SLOVNIČO", vredno \$2, ali pa druge knjige iz založbe "Književne matice" v vrednosti \$2.

Za dve celoletni naročnini dobite lepo in debelo knjigo "AMERIŠKI SLOVENC!", vredno \$5, ali pa druge knjige v vrednosti \$5. Vsi bratje in sestre S. N. P. J., takoj na delo za nove naročnike! Zlasti pa dopisniki, ki pišete, kako priljubljena vam je Prosveta. Še z agitacijo dokažite, da vam je res priljubljena in da delate za njeno razširjenje. Naročnina je za celo leto \$5, za pol leta \$2.50; za Chicago in Cicero celoletno \$6.50, za Evropo \$8.

IZPOLNITE IN IZREŠITE VA KUPON. PROSVETA, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Illinois. Priloženo dobite naročnino \$....., za katero pošljite Prosveto: Ime \$..... Naslov Ime \$..... Naslov Ime \$..... Naslov

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J. ima v zalogi sledeče knjige: AMERIŠKI SLOVENC!—izvrstna krasna knjiga, obsega 632 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane \$5.00 Slovensko-Angleška Slovnica—zelo poučna in lahko razumljiva knjiga za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo \$2.00 Zakon Biogenecije—tolmači naravne zakone in splošni razvoj, knjiga iz katere zamorete črpati mnogo naukov za telesno in duševno dobro \$1.50 Pater Malaventura—V Kabaretu—zanimiva povest iz življenja ameriških franciskanov, in doživljaji rojaka, izvrstno sponkljena s slikami \$1.50 Zjedalci—resnična povest in prava ilustracija doslej skrivnega dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki \$1.75 Jimmie Higgins—krasna povest, ki jo je spisal sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek \$1.50 Zapisnik 8. redne konvencije S. N. P. J., 232 strani mehko vezana, stane samo \$0.50 "Hrbitnica"—drama v treh dejanjih s prologom in epilogom—mehko vezana, stane samo \$0.25 "Informator"—knjižica z vsemi potrebnimi podatki o S. N. P. J.—zelo priporočljiva za člana—stane samo \$0.20 Pišite pa še na: KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J. 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

MARK TWAIN: MALI KLATEŽ TOM SAWYER

Poslovenil I. Mulaček.

(Dalje.)

XV. POGLAVJE.

Malo minut pozneje je bil Tom v plitvi vodi sipine in je brel proti illinoiskemu bregu. Predno mu je segla voda do pasu, je imel že polovico pōta za seboj; ker pa je postal sedaj tok tako močan, da ni mogel več bresti, se je zapuljivo vrgel v vodo, da bi preplaval ostalih sto jardov. Plaval je naravnost, vseeno pa ga je nesel tok hitreje, nego je pričakoval. Naposled je vepdar došel do brega, kjer je plaval nekaj časa ob njem, dokler ni našel nizkega brega ni zlezel na suho. Segel je v žep jopiča, našel svoj kos skorje na varnem, nato pa jo mahnil ves premočen ob bregu skozi gozd. Malo pred deseto uro je došel na odprt prostor nasproti mestu in videl prevozni parnik v seneci dreves in visokega brega. Vse je bilo mirno pod migljajočimi zvezdami. Splazil se je doli po bregu, napejal oči, zdrknil v vodo, splavala s tremi ali štirimi sunki do čolna, ki je bil privezan zadaj na parniku ter zlezel vanj. Tu se je vlegel pod klop in sopihajoč čakal. Kmalu nato se je oglašil počeni zvonec in nek glas je dal povelje "odriniti". Eno ali dve minuti pozneje se je obrnil čolnov rilec močno proti dalji in vožnja se je pričela. Tom je bil ves srečen vzprivilo svojega uspeha, kajti vedel je, da je bilja to poslednja vožnja v oni noči. Čez kakih dvanajst ali tinajst dolgih minut so se koleasa ustavila in Tom je zdrknil v vodo in splavaj v temi proti bregu; stopil je na suho kakih petdeset jardov niže ob neki brez nevarnosti, da bi arecal kakega zaostalega človeka. Tekel je po ulicah in se kmalu znašel pri zadnji ograji hiše svoje tete. Splazal je čezno, se približala hiši in pogledal skozi okno družinske sobe, kjer je gorela luč. In tam so sedeli teta Polly, Sid, Mary in mati Joa Harperja ter se razgovarjali. Sedeli so poleg postelje, tako da je bila postelja med njimi in vrati. Tom se je približal vratom in začel rahlo privzdigovati kljuko; nato je pritisnil na vrata, ki so malo zacvilila; predvidno je pritisnil dalje in vztrepetal vedno, kadar so zaškrpala, dokler ni bila odprtina po njegovih mislih dovolj široka, da bi se lahko previl po kolenih skozi; sedaj je pomolil glavo naprej in začel oprezno lezti.

"Zakaj vendar sveča tako plapola?" je rekla teta Polly. Tom se je podvizal. "Vrata so odprta, menim. No, kajpada. Še ni konca teh čudnih stvari. Hajdi, Sid, in jih zapri."

Tom je ravno šel o pravem času izginil pod posteljo. Tam se je vlegel, da se oddahne, nato pa se je splazil toliko dalje, da se je skoro lahko dotaknil tetine noge.

"Kakor sem že dejala," je povzela teta Polly, "ni bil takoreč hudoben — samo poreden. Nekoliko vrtlogav in neugnan, veste. Ravno toliko si ga mogel klicati na odgovor, kot žrebe. Nikoli ni menil nič hudega in je bil najbolj dobrosrčen fant, kar jih je kedaj živelo." — in začela je jokati.

"Prav tako je bilo z mojim Joem — vedno poln porednosti in vsakovrstnih burk, ali bil je tako nesebičen in prijazen, kolikor je le mogel — in moj Bog, če se zmislim, da sem ga bla našeklat, ker je vzel tisto smetano, ne da bi pomislila, da sem jo sama vrgla proč, ker je bila kisla, in da ga nikoli več ne vidim na tem svetu, nikoli, nikoli, nikoli več tega uboega fanta, s katerim sem tako dolgo ravnala!" In gospa Harperjeva je začela ihteti, kot da ji je hotelo srce počiti.

"Upam, da je Tom na boljšem, kjer je sedaj," je rekel Sid; "če pa bi bil boljši v nekaterih ozirih —"

"Sid!" Tom je čutil pogled stare gospe, čeprav ga ni mogel videti. "Niti besedice proti mojemu Tomu sedaj, ko ga ni več! V božjih rokah je gotovo — zato se nikar ti ne brigaj zanj. Oh, gospa Harperjeva, ne vem, kako preseneče njegovo izgubo! Bil mi je toliko tolažba, čeravno mi je s porednostjo mnogokrat dušo pil."

"Bog je dal, Bog je vzel. Hvaljeno bodi ime Gospodovo! Ali tako hudo je — oh, tako hudo je to! Šele minulo soboto mi je zažgal Joe žabo ravno pred nosom in sem ga tako udrihnla, da je padel. Takrat nisem vedela, kako kmalu — oh, če bi se moglo zgoditi to še enkrat, bi ga za to objela in blagoslovila."

"Da, da, dobro vem, kako vam je, gospa Harperjeva, prav dobro vem, kako vam je. Šele včeraj opoldne je našel Tom mački morivca bolečin, da sem mislila, da bo žival razrušila hišo. In zato sem, Bog mi odpusti, udarila Toma naprstnikom po glavi, ubogi fant, ubogi mrtvi fant! In sedaj je prestal vse nadloge. In poslednje besede, ki sem jih čula iz njegovih ust, so bile očitane —"

Pa ta spomin je bil prehud za staro gospo in zrušila se je popolnoma. Tom je začel sedaj sam hrkati — ali bolj iz usmiljenja do samega sebe nego do koga drugega. Slišal je, kako je Mary jokala in izrekla od časa do časa dobro besedo zanj. Dobival je boljše mnenje o samem sebi, nego ga je imel doslej. Vseeno ga je močno ganila tetina žalost, in lotila se ga je želja, da bi planil izpod postelje in jo radostno iznenadil — tudi teatralni sijaj te stvari je zelo mikal njegovo naravo, pa vzdrlžal se je in mirno ležal. Poslušal je dalje in doznal iz raznih besedi, da so izprva sklepali, da so dečki utonili pri kohanju; nato pa so pogrešili mal plav in so nekateri dečki povedali, da so objubili pogrešani fantje, da bo mesto kmalu "nekaj slišalo"; nato so stopile modre glave skupaj, u-gibale to in ono in izjavile, da so dečki pobegnili na onem plavu in se bodo kmalu prikazali pri posednjem mestu niže ob reki. Proti poldnevu pa so našli plav, ki ga je zagnala voda, kakih pet ali šest milj pod mestom na breg, in izginilo je vsako upanje. Gotovo so potonili, kajti drugače bi jih bil prignal glad že davno domov, če ne prej, saj pred nočjo. Menili so, da je iskanje njihovih trupel samo radi tega brezuspešno, ker se je morala nesreča zgoditi sredi preliva; dečki so bili dobri plavači in bi se bili drugje gotovo rešili na breg. To se je zgodilo v noči na sredo. Če ne bi našli trupel do nedelje, bi bilo vsako upanje zaman in v nedeljo jutraj bi se brala potem črna maša. Tama je obšla groza.

Gospa Harperjeva se je lhte poslovila in obrnila, da bi šla domov. Tedaj pa sta se vrgli zapušteni ženski kakor dogovorjeni druga drugi v naročje, se dobro in tolažilno zjokali in ločili. Teta Polly je bila preko svoje navade nežna, ko se je poslovila od Sida in Mary. Sid je nekoliko ihtel, Mary pa je neutelljivo jokala.

Teta Polly je pokleknila in molila za Toma tako ganljivo, tako proseče in s tako breznežno ljubeznijo v svojih besedah in v svojem starem, trepetajočem srcu, da je zopet plavala v solzah, predno je domolila.

Moral je ostati miren še dolgo časa potem, ko se je vlegel k počitku, kajti potrtega srca je vzklikala od časa do časa in se nemirno premetavala in prevračala. Naposled je utihnila in samo v spanju malo jecala. Sedaj je zlezel deček izpod postelje, počasi vstal, senčil svečo z roko in jo opozaval. Srce mu je bilo polno usmiljenja do nje. Vzel je iz žepa zvitek iz sikamorine skorje in ga položil poleg sveče.

(Dalje prihodnjik.)